

Факултет за пословне студије и право
Факултет за информационе технологије и инжењерство
Универзитета „Унион - Никола Тесла“ у Београду

Тринаеста научна конференција са међународним учешћем

**СТРАДАЊЕ СРБА, ЈЕВРЕЈА,
РОМА И ОСТАЛИХ НА ТЕРИТОРИЈИ
БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ**

ЗБОРНИК РАДОВА

Свеска 1

Београд, 2026.

Факултет за пословне студије и право
Факултет за информационе технологије и инжењерство
Универзитета „Унион - Никола Тесла“ у Београду

Тринаесѓа научна конференција са међународним учешћем

**СТРАДАЊЕ СРБА, ЈЕВРЕЈА,
РОМА И ОСТАЛИХ НА ТЕРИТОРИЈИ
БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ**

Зборник радова

Свеска 1

Београд, 2026.

Издавач

Факултет за пословне студије и право
Универзитета „Унион – Никола Тесла“, Београд, Србија

Суиздавач

Факултет за информационе технологије и инжењерство
Универзитета „Унион – Никола Тесла“, Београд, Србија

За издавача

Проф. др Милан Радосављевић, декан Факултета за пословне студије и право

Уредници

Проф. емеритус др Живота Радосављевић,
Факултет за пословне студије и парво, Универзитета „Унион – Никола Тесла“,
Београд, Србија

Доц. др Викторија Рјапухина,
Институт за српски језик и комуникације,
Белгородски државни технолошки универзитет Шухов, Русија

Дизајн корица

Ненад Здравих

Припрема за штампу

Душан Стаменовић

Штампа

Штампарија Драслар Лист, Београд

Тираж: 100

Редакција

Факултет за пословне студије и право,
Јурија Гагарина 149А, Старо сајмиште 29
11070 Нови Београд
Телефон: +381 11 31 31 246
mejl: holokaust.sajmiste@fbsp.edu.rs
www.fbsp.edu.rs

ISBN 978-86-6102-160-2

САДРЖАЈ / CONTENT

НАУЧНИ ОДБОР.....	5
SCIENTIFIC COMMITTEE	7
ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР	9
ORGANISING COMMITTEE.....	11
UČENJE IZ ISKUSTVA O HOLOKAUSTU I NOVE TEHNOLOGIJE GLAVNA SU OSNOVA ZA OZBILJAN RAD NA PREVENCIJI GENOCIDA I SPREČAVANJU GENOCIDA U TOKU	17
LEARNING FROM THE EXPERIENCE OF THE HOLOCAUST AND NEW TECHNOLOGIES ARE THE MAIN BASIS FOR SERIOUS WORK WITH GENOCIDE PREVENTION AND INTERVENTION OF THE GENOCIDE.....	19
<i>Maja Anđelković, Milan Radosavljević, Vera Krmpot</i>	
ЖУТА КУЋА - МЕСТО СТРАДАЊА СРБА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ.....	43
YELLOW HOUSE - THE PLACE OF SUFFERING OF SERBS FROM KOSOVO AND METOHIA.....	44
<i>Ратимир Анђионових, Данијел Пановић</i>	
ГЕНОЦИД И ДЕМОГРАФСКИ ГУБИЦИ СРПСКОГ НАРОДА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ.....	59
GENOCIDE AND DEMOGRAPHIC LOSSES OF THE SERBIAN PEOPLE IN WORLD WAR II.....	60
<i>Драган Бајавелић</i>	
ДЕЧЈИ ЛОГОРИ У НЕЗАВИСНОЈ ДРЖАВИ ХРВАТСКОЈ – РАТНИ ЗЛОЧИН ИЛИ ГЕНОЦИД?	73

CHILDREN'S CAMPS IN THE INDEPENDENT STATE OF CROATIA – WAR CRIME OR GENOCIDE?	74
<i>Ирис Бјелица Влајић</i>	
ОДМАЗДЕ КАО САСТАВНИ ДЕО ГЕНОЦИДНЕ ПОЛИТИКЕ НАЦИСТИЧКЕ НЕМАЧКЕ - ПРИЛОГ ПРОУЧАВАЊУ ГЕНОЦИДА У СЕЛУ ВЕЛИКА 28. ЈУЛА 1944. ГОДИНЕ	92
RETALIATORY MEASURES AS AN INTEGRAL PART OF THE GENOCIDE POLICY OF NAZI GERMANY - CONTRIBUTION TO THE STUDY OF THE GENOCIDE IN VELIKA VILLAGE, 28TH OF JULY 1944.....	94
<i>Миодраг Брковић, Љубиша Пауновић</i>	
ПРОФЕСОР ЛЕО ФРАЈНД – БИОГРАФИЈА ЖРТВЕ ХОЛОКАУСТА.....	119
PROFESSOR LEO FREUND – A BIOGRAPHY OF A HOLOCAUST VICTIM.....	121
<i>Милош М. Дамјановић, Јелена М. Дамјановић, Предраг Премовић</i>	
ЖЕНЕ У ЛОГОРИМА НА СТАРОМ САЈМИШТУ	155
WOMEN IN THE CAMPS AT THE OLD FAIRGROUND (STARO SAJMIŠTE)	156
<i>Асја Драча Мунџеан</i>	
СТРАДАЊЕ У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ: СЛУЧАЈ СИМОН ВЕЈ У ФРАНЦУСКОЈ ИНТЕЛЕКТУАЛНОЈ ТРАДИЦИЈИ - БОРБА ЗА ХУМАНИЈИ СВЕТ	169
SUFFERING IN WORLD WAR II: THE CASE OF SIMONE VEIL IN THE FRENCH INTELLECTUAL TRADITION - A VOICE FOR HUMANITY	170
<i>Јелена Думањић, Владана Лилић, Бојана Бурић-Мушавчи</i>	
СПИСАК СТРАТИШТА УМОРЕНИХ СРБА СА ДЕСНЕ СТРАНЕ ДРИНЕ.....	177
LIST OF EXECUTION PLACES OF SERBS WHO DIED ON THE RIGHT SIDE OF THE DRINA	178
<i>Божо Грдић</i>	

ЕКОНОМСКЕ ПОСЛЕДИЦЕ ХОЛОКАУСТА И ГЕНОЦИДА НА ПРОСТОРИМА БИВШЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ	315
ECONOMIC CONSEQUENCES OF THE HOLOCAUST AND GENOCIDE IN THE TERRITORY OF THE FORMER YUGOSLAVIA	317
<i>Милан Јанковић, Александра Гајдобрански</i>	
МЕМОРИЈАЛИЗАЦИЈА ЈЕВРЕЈСКИХ ЖРТАВА КРАГУЈЕВАЧКЕ ТРАГЕДИЈЕ НА ПРИМЕРУ ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ШТАМПЕ ИЗ 1991. ГОДИНЕ И СПОМЕНИЧКЕ КУЛТУРЕ СПОМЕН-ПАРКА „КРАГУЈЕВАЧКИ ОКТОБАР“	331
THE MEMORIALIZATION OF JEWISH VICTIMS OF THE KRAGUJEVAC TRAGEDY: THE CASE OF THE YUGOSLAV PRESS IN 1991 AND THE MEMORIAL CULTURE OF THE MEMORIAL PARK “KRAGUJEVAC OCTOBER”	332
<i>Немања Јовановић</i>	
ЗНАЧАЈ ВИДЕО-СВЕДОЧАНСТВА: СТУДИЈА СЛУЧАЈА ПЕРЛА БЕРАХА	344
THE IMPORTANCE OF VIDEO TESTIMONY: CASE STUDY PERLA BERANA	345
<i>Милица Карић</i>	
ПРИСИЛНИ РАД ЗАТВОРЕНИКА НАЦИСТИЧКИХ ЛОГОРА КАО ЗНАЧАЈНА ЛОГИСТИЧКА ПОДРШКА ВОЈСЦИ И КОМПАНИЈАМА ТРЕЋЕГ РАЈХА	356
FORCED LABOR OF NAZI CAMP PRISONERS AS SIGNIFICANT LOGISTICAL SUPPORT FOR THE ARMY AND COMPANIES OF THE THIRD REICH	357
<i>Дијана Маринковић, Бојан Кузмановић</i>	
ПРАВА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У ПОСТРАТНОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ: УВОД У АНАЛИЗИРАЊЕ ЗАШТИТЕ МАЊИНСКИХ ПРАВА У НОВОМ ПРАВНОМ ОКРУЖЕЊУ	376

NATIONAL MINORITY RIGHTS IN POST-YUGOSLAVIA: AN INTRODUCTION TO THE ANALYSIS OF MINORITY RIGHTS PROTECTION IN THE NEW LEGAL ENVIRONMENT	378
<i>Милена Милосављевић Сїевић</i>	
СОЦИОЛОГИЈА ГЕНОЦИДА	391
SOCIOLOGY OF GENOCIDE	392
<i>Милена Милосављевић Сїевић, Ена Тодоровић</i>	

343.9.02:616-089.843(497.115)

ЖУТА КУЋА - МЕСТО СТРАДАЊА СРБА СА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

Ратомир Антоновић

Институт за српску културу Приштина - Лепосавић, Република Србија,
e-mail: antonovicr@gmail.com

Данијел Пановић

ОЛИП Линц, Република Аустрија, e-mail: danijelpanovic11@gmail.com

Сажетак: На Косову и Метохији је у прошеклих неколико деценија извршено много злочина према припадницима српског народа. Још од првог маја 1985. године, кад је српски пољопривредник, Ђорђе Мартиновић представљан јивском флашом од стираних припадника албанског народа, а што су тадашњи представници власти релативизовали и приписали његовим наводним настраностима, па до најновијих догађаја етничког чишћења и егзодуса над Србима на Косову и Метохији, слика је страдања припадника српског народа на Косову и Метохији. Циљ истраживања Срба са Косова и Метохији је било стварање квазидржаве Косова, што је било поштомоћу деловањем политичких субјеката са Запада. Посебан проблем који се овим радом разматра је киднаповење Срба са Косова и Метохије, ради крађе и територије јудским орданима. Према извештају Дика Мартија, швајцарског политичара и правника, Срби и други неалбанци су одвођени на север Албаније, у насеље Бурел, где су им у кући жуте доје вађени ордани и поштом продавани на илегалним тржиштима по високим ценама.

Кључне речи: територија орданима, егзодус, тероризам, рајни злочини.

YELLOW HOUSE - THE PLACE OF SUFFERING OF SERBS FROM KOSOVO AND METOHIA

Ratomir Antonović

Institute for Serbian Culture, Priština - Leposavić, Republic of Serbia,
e-mail: antonovicr@gmail.com

Danijel Panović

OLIP Linz, Republic of Austria, e-mail: danijelpanovic11@gmail.com

Abstract: *In Kosovo and Metohija, many crimes have been committed against members of the Serbian people in the past few decades. Ever since May 1, 1985, when a Serbian farmer, Đorđe Martinović, was abused with a beer bottle by members of the Albanian people, which the then government representatives relativized and attributed to his alleged eccentricities, to the most recent events of ethnic cleansing and exodus of Serbs in Kosovo and Metohija, the picture is of the suffering of members of the Serbian people in Kosovo and Metohija. The goal of the extermination of Serbs from Kosovo and Metohija was the creation of a quasi-state of Kosovo, which was supported by the actions of political entities from the West. A special problem that this paper examines is the kidnapping of Serbs from Kosovo and Metohija for the purpose of theft and trafficking in human organs. According to a report by Dick Marty, a Swiss politician and lawyer, Serbs and other non-Albanians were taken to northern Albania, to the settlement of Burel, where their organs were removed in a yellow house and then sold on illegal markets at high prices.*

Keywords: *organ trafficking, exodus, terrorism, war crimes.*

УВОД

Проблем страдања и истребљења српског народа на Косову и Метохији, представља вишедеценијски проблем са којим се Срби суочавају. Циљ истребљења српског народа потиче још од великоалбанских националистичких тенденција, које почињу да се рађају већ по завршетку Другог светског рата. Заједничко обележје свих албанских екстремиста је била јака и изражена мржња према Србима и управо та јака мржња је допринела да они занемаре своје унутрашње сукобе и да се у потпуности окрену ка обрачуна са припадницима српског народа. Национални комитет „Слободна Албанија“, који се основао 1949. године и којим је руководио Баљи Комбетар, са седиштем у Паризу, представљао је прву албанску националистичку организацију, која је деловала из дијаспоре. Служила је промоцији радикалних и десничарских идеја, са израженом србофобном политиком. „Слободна Албанија“ је следбеник „призренских лига“, које су током Другог светског рата шириле идеологију етнички чисте Албаније и егзодуса над Србима.

Деловање „Слободне Албаније“ је било диверзантско - терористичке природе. Циљ је било нарушавање безбедности у тадашњој Југославији. На челу тзв. Треће призренске лиге се налазио Џефер Дева, познат по терористичким и диверзантским актима, али и блискости са америчком ЦИА, са којом је сарадњу успоставио још током Другог светског рата (Антоновић, 2024, 12). Дева је, верује се, од самог почетка свог албанског терористичког деловања, имао подршку својих америчких савезника, што се могло приметити и касније, током даљег развоја ситуације на Косову и Метохији.

На Конгресу Косовара, одржаног 1958. године у Бечу, усвојени су закључци који су представљали класично изигравање историјских чињеница, а пласиране су дезинформације о наводном погубљењу педесет хиљада припадника албанског народа, као и узурпацији албанских приватних поседа. Такође, пласирана је информација о наводној депортацији око 400 хиљада Албанаца у Турску. Од тада креће најстрашнија и најагресивнија медијска кампања против тадашње Југославије, са јаким антијугословенским набојем. Београд је означен као главни центар албанске денационализације, депортације и присилне асимилације (Малбашић, 2024, 207).

Гласине које су тенденциозно ширене и пласиране, за циљ су имале подривање мира и изазивање незадовољства код албанског народа на Косову и Метохији. Почињу да се рађају врло јаке и добро координиране

сепаратистичке организације са јасним циљем одвајања од централне Србије. Међу истакнутијим, издвојила се радикална албанска сецесионистичка организација „Револуционарни покрет за уједињење Албанаца“, којом је руководио познати албански идеолог и најпознатији заговорник албанског сецесионизма на Косову и Метохији, Адем Демаћи. Он је творац Манифеста, који први пут спомиње појмове попут самоопредељење и сецесија Албанаца на Косову и Метохији. Манифест је био нека врста наређења Албанцима да крену у реализацију циљева који су њиме промовисани. Реализација је подразумевала масовно насељавање Албанаца на Косову и Метохији, пораст природног прираштаја међу Албанцима и потпуно потискивање Срба, али и свих других народа.

У Манифесту, Демаћи није предвиђао насилне мере, већ је, напротив, био против њих, а отворено је позивао на мирне и цивилизоване начине постизања великоалбанских циљева. Са друге стране, био је за подизање народних устанака, који не могу у потпуности да искључе и оружане сукобе, што заправо разоткрива целу истину у вези са намерама албанског идеолога Демаћија. Чињеница је да се „Револуционарни покрет за уједињење Албанаца“ може и мора окарактерисати као терористички покрет, јер се залагао за насилну промену система и поретка.

Управо, на темељу оваквог виђења ствари, Југославија 1964. године забрањује рад „Револуционарном покрету за уједињење Албанаца“, а Демаћи бива осуђен на дугогодишњу затворску казну. Код Албанаца, овакав развој догађаја, само додатно распламсава националистичка осећања, док Демаћи почиње да добија култ националног вође (Radončić, 1991, 26). Од тог тад неприметног малог вође једне од организација, Демаћи постаје симбол албанског отпора и синоним албанских права. Управо, због распламсаних националистичких осећања, 1968. године, уз латентну подршку Албаније, долази до великих демонстрација у Приштини.

Демонстрације су само привидно имале карактер студентских, а заправо су имале чисто националистички и сецесионистички тон. Први пут је јавно изречен став да би требало приступити стварању албанске етнички чисте целине. Величани су албански национални симболи, државни празници и изречена је порука, од које се ни до данас није одустало: „Република Косово - милом или силом“ (Богдановић, 1986, 205).

Ови догађаји, као и велики масовни протест Албанаца у Приштини из 1981. године, били су само увертира у велико страдање Срба на Косову

и Метохији, који ће се дешавати у долазећим деценијама, с тим да се са страдањем српског народа, што у физичком, што у културолошком, социолошком, демографском, правном и сваком другом контексту, дешава и дан данас, само на нешто суптилнији начин.

1. СЛУЧАЈ ЂОРЂА МАРТИНОВИЋА

У периоду ових демонстрација, почиње да се развија све већа мржња и нетрпељивост Албанаца према Србима. Само у том периоду, од 1974. до 1985. године, почињено је 2.200 кривичних дела, где су жртве били Срби. Тадашња власт није предузимала апсолутно ништа како би заштитила Србе, као ни да би сузбила овај нарастајући криминал са националном конотацијом (Шуваковић; Стевановић, 2018, 1198).

Међутим, догађај који је највише узбуркао тадашњу југословенску јавност се десио првог маја 1985. године, кад је извршено ритуално дело набадања Србина, Ђорђа Мартиновића, на колац, од стране Албанаца и то на исти начин како су некада раније, кроз историју, Турци набадали Србе на колце. На врху колца се налазила полулитарска пивска стаклена флаша, која је Мартиновићу, кроз анални отвор убачена, дубоко у утробу. Флаша је била окренута наопако, што значи да се пенетрација спровела од дна флаше, ка њеном грлићу. Флаша је застала испод подребарног лука и приликом њеног насилног гурања, она је напрсла.

Оштећени, Ђорђе Мартиновић је, последњим атомима снаге, успео да се допуже до пута и затражи помоћ. Превезен је у приштинску болницу, где је изложен хитном оперативном захвату од стране двојице хирурга, а помоћ им је пружао и трећи, јер су се лекари по први пут у каријери сусрели са оваквим случајем, који је један од њих, др Морачић, окарактерисао као „језив“ (Анђелковић, 2024, 194). Прва вест у југословенској јавности о оживљавању најстрашнијих метода мучења Срба на Косову и Метохији кроз традиционално „набадање на колац“ од стране албанских терориста, зазвучала је као „гром из ведрога неба“. Сви су били сложни у чињеници да је над службеником Дома ЈНА из Ѓњилана, Ђорђем Мартиновићем, извршен страشان злочин, мотивисан националним побудама и мржњом. Временом, овај догађај добија своје име као „Ѓњилански злочин“ (Пандуревић, 2022, 235).

Међутим, тадашњим владајућим структурама није ишло у прилог да се отворено говори о страдању једног недужног Србина од стране терористичко - криминалне албанске групе, која је отишла толико далеко, да је свим Србима на Косову и Метохији упутила поруку да није готово време „набадања на колац“. Како је још увек живело, макар у дневно - политичким флоскулама, братство и јединство свих народа и народности тадашње Југославије, циљ је био да се овај случај заташка, жртва умањи и сведе на пуку банализацију. По директиви тадашњег савезног секретара унутрашњих послова и шефа контраобавештајне службе СФРЈ, Станета Доланца, страдање Ђорђа Мартиновића је, од злочина мотивисаног националном мржњом, постало пуко самозадовољавање стакленом флашом.

Иако су еминентни медицински стручњаци са Војно - медицинске академије у Београду изричито заузели став да овакве повреде није могуће задобити самозадовољавањем, државним безбедносним службама то није била препрека да од жртве направе настраног човека са неприродним сексуалним преференцијама. У прилог тим тежњама заташкавања језивог злочина, ишли су захтеви тешко повређеном Мартиновићу, да призна да је све измислио и да је користио флашу зарад „личног задовољства“. Због оваквих лажних оптужби, Мартиновић доживљава јавну осуду, посебно у војним круговима, те се избацују са Војно - медицинске академије у Београду и он бива принуђен да своје лечење настави приватно, о свом трошку у Лондону. И лондонски стручњаци, предвођени др Питером Холијем, истичу да је било који вид самоповређивања у Мартиновићевом случају искључен, већ истичу да је реч о класичном насиљу, које је извршило најмање три лица. Због оваквих ставова, др Холи добија претње из Југославије и захтеве да престане да износи своја мишљења у случају Ђорђа Мартиновића.

Званично саопштење, које потписује лично Доланц гласи: „Случај Ђорђа Мартиновића је решен. Моја полиција је утврдила да се сам повредио и нема судског процеса... Ђорђе је први српски самурај који је над собом извршио харикири“. Саопштење је пропратио злуради осмех и самог Доланца и других окупљених (детаљније: http://www.zlocininadsrbima.com/Zrtva.aspx?ImeZrtve=%D0%82%D0%BE%D1%80%D1%92%D0%B5_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B, посећено дана 03.12.2025. године). Наравно да је овакво саопштење наишло на негативне реакције српских интелектуалаца,

посебно предвођених академиком Добрицом Ћосићем, који је упутио јавно писмо адмиралу ЈНА Бранку Мамули и председнику скупштине, Душану Чкребићу, у ком је захтевао преиспитивање ставова у вези са случајем Мартиновић. Наравно, одговори су изостали.

Овај случај доживљава свој правични епилог тек 1990. године, кад Други општински суд у Београду доноси пресуду којом се држава оглашава кривом због нанесених увреда Ђорђу Мартиновићу и прикривања истине да је над њим извршен злочин страшних размера. Приликом доношења овакве пресуде, суд је усвојио стручно мишљење лондонских лекара, предвођених др Холијем. Међутим, иако је пресудом наложено адекватно материјално обештећење Мартиновићу, оно никад није било исплаћено.

Случај Ђорђа Мартиновића је врло значајан кад се говори о страдању Срба на Косову и Метохији, јер врло пластично објашњава однос тадашње државе Југославије према овом проблему. Да ли се касније терористичко и варварско понашање албанских екстремиста могло спречити да је држава од самог почетка показала спремност да тој појави стане на пут? Сигурно да би, или да би последице по српски народ биле мање.

2. ТРГОВИНА ЉУДСКИМ ОРГАНИМА И СТРАДАЊЕ СРБА

Косовски егзодус над Србима и другим неалбанцима је пратио читав низ незаконитих и криминалних активности, које су спроводили албански екстремисти. Иако се не зна прецизан број несталих Срба са Косова и Метохије, на званичном сајту Владе Србије се може наћи списак људи са Косова и Метохије, за којима се и данас трага. Списак је закључен са бројем 1128, што наводи на закључак да је то укупан број лица која се воде као нестала (Детаљније на: <https://www.arhiva.srbija.gov.rs/vesti/2001-07/30/26716.html>, посећено дана 03.12.2025. године). Комисија за нестала лица Владе Републике Србије у својим наводима оперише са бројем од око 1600 несталих лица. Активно се воде бројни поступци потраге за несталим лицима пореклом са Косова и Метохије. Међутим, верује се да је већина несталих заправо било жртва трговине људима зарад трговине људским органима.

Трговина људима представља тешко кривично дело којим се задире у домен људских права. Састоји се од више различитих и међусобно повезаних радњи, као што су врбовање, транспорт, депортација, илегални

смештај, куповину и продају људи. Трговина људима се извршава применом насиља, отмицама, обманама, злоупотребом поверења и овлашћења и уз материјалну надокнаду и награду (Атанасов; Оташевић, 2021, 170). Трговина људима може бити мотивисана различитим разлозима, као што су радна и сексуална експлоатација, принудни рад, просјачење, извршење кривичних дела, принудно закључење бракова, а на Косову и Метохији је најчешћи мотив била трговина људским органима.

Трговина људима ради експлоатације њихових виталних органа се сматра једним од најопаснијих облика трговине људима. Обухвата више различитих радњи, као што су врбовање, превоз, скривање и држање лица у стању одузете личне слободе кретања, а све са циљем изузимања виталних људских органа. Људи се, без њиховог пристанка и супротно њиховој вољи, користе ради принудног узимања органа, што значи да се људи искоришћавају као илегални извор оних органа који су дефицитарни и потребни у поступку трансплантације. Органи се најчешће узимају принудним путем, довођењем жртве у стање заблуде, злоупотребом положаја подређености и инфериорности, као и у случајевима трговине људима, кад се људи стављају у положај сличан ропском положају, те се са њима поступа као са робовима.

Код овог облика трговине људима, живот лица ком се узимају витални органи није битан. Неретко се као последица узимања органа јавља смрт тог лица или његов трајни инвалидитет. Често се медицинске интервенције узимања органа спроводе нестручно, без елементарних медицинских услова и без стерилности, што за последицу има нарушавање здравља људи којима се органи узимају. За ову сврху се користе илегалне клинике, које раде без дозволе и без контроле. Запошљавају се лекари без лиценце, често без адекватног знања и образовања, склони незаконитим поступањима.

На илегалним тржиштима људских органа, највише се траже бубрези, јетра, кожа, рожњача, срце, плућа и панкреас. Јасно је да изузимање појединих органа, као што су срце, плућа и панкреас, подразумевају смрт онога од кога се они узимају. Управо, ово су најеклатантнији примери колико је трговина људским органима опасна и штетна, те зашто се ратне околности између осталог, користе и за ову врсту илегалне трговине.

Кад говоримо о трговини људима на Косову и Метохији, не може а да се не спомене страشان случај киднаповања људи, претежно српске националности, зарад трговине и продаје људским органима. Припадници

тзв. Ослободилачке војске Косова су киднаповали људе, претежно српске националности и потом их присилно одводили у место Рибе на северу Албаније, где су над српским и другим заробљеницима вршени медицински експерименти и насилно узимани витални органи. Истражитељи, предвођени Диком Мартијем су, трагом овог догађаја, обишли озлоглашену „Жуту кућу“ у којој су вршене принудне ампутације органа и у њој су нашли медицински прибор, као и ДНК трагове који су јасно указивали да су сумње о крађи и трговини људским органима у потпуности основане (Тодоровић, 2024, 22).

Истражитељ Дик Марти је 2010. године сачинио извештај Комитету Савета Европе за људска права у Стразбуру о чињеничном стању које је утврдио на лицу места. Он је истакао да је тзв. Ослободилачка војска Косова у овом злочиначко - криминалном подухвату крађе и трговине људских органа имала водећу улогу, као и припадници Дреничке групе. Марти је ове злочине дефинисао као „црна трансплантација“, а тзв. Ослободилачку војску Косова и Дреничку групу назвао „банде црних трансплантација“. Довео их је у везу са приштинском „Медикус“ клиником, где су се обављале сумњиве трансплантације са присилних донатора. Црне трансплантације је вршио турски доктор Јусуф Сомнез, који је лично узимао и потом даље трансплантирао органа. Израелац Моше Харел је оптужен да је био задужен за транспорт жртава и пацијената. Против њих двојице је подигнута Интерполова потерница.

Вођење поступка против ове терористичко - криминалне групе „црних трансплантација“ је било поверено Апелационом суду у Приштини, према важећим косовским законима. У самој оптужници група „црних трансплантација“ је дефинисана као организована криминална скупина, сачињена од више лица, са флексибилном унутрашњом организацијом, структуром и планом, а која је постојала током 1998. године. Група није оформљена ради извршења једног конкретног кривичног дела, већ ради извршења већег броја њих, претежно тешких кривичних дела и то трговине људима ради стицања противправне имовинске користи, трговине људским органима, њихове трансплантације и потом продаје на илегалним тржиштима. Са тим циљем, ова организована криминална група је организовала врбовања, транспорт, трансфер, логистику, плаћање, клинику у којој ће се трансплантације вршити, лекаре и медицинско особље и вођење специјалних медицинских поступака (Beqiri, 2020, 82).

Судски поступак је био врло комплексан, са великим бројем сведока, обимном документацијом, укључивањем међународног фактора и другим

чињеницама и околностима, који су и овако већ сложен поступак додатно компликовали. Према извештају „Еулекса“, у овом судском поступку је сведочио 78 сведока, а било је заказано и одржано 103 рочишта, која су све укупно трајала око 520 сати. Сprovedено је пет вештачења, отворено 29 досијеа са неколико хиљада страница, а у 30 случајева је захтевана међународна правна помоћ.

Приликом ових „црних трансплантација“, турски лекар и читав тим око њега, радио је на овим илегалним медицинским захватима, били су обучени за ову врсту рада и имали су искуства од раније. Међутим, ко-совско тужилаштво је у потпуности пренебрегло чињеницу да је „црне трансплатације“ вршила терористичко - криминална организација, тзв. Ослободилачка војска Косова и да су на мети узимања виталних органа претежно били отети Срби са Косова и Метохије, којима су органи узимани применом силе. Званична верзија косовских истражних органа је да су „брокери“ на различите начине врбовали људе, наговарали их да добровољно дају своје виталне органе, уз обећање високих награда. Наводно, проблеми настају кад они бивају ускраћени за обећане награде, односно оне им се исплаћују у знатно нижим износима од обећаних.

С тим у вези је сведочење сведока А. С. кога је наводно „брокер“ убедио да прода свој бубрег за износ од десет хиљада долара. Након операције, исплаћено му је осам хиљада долара, а за остатак новца је уцењен да ће добити уколико нађе још добровољаца који би продали своје виталне органе. Кад је даље хтео да остварује своја права, „брокер“ му је запретио да ће сносити озбиљније последице, услед чега је он претрпео озбиљан физички и психички стрес.

Дакле, по среди је класична банализација случаја „црних трансплантација“ или случаја жуте куће, како се овај случај чешће назива у српској јавности. Фински истражитељ, Дик Марти је јасно апострофирао да је трговина људских органа један од главних акција тзв. Ослободилачке војске Косова, која продајом људских органа финансира бројне своје терористичке активности. Са друге стране, спроводи се политика егзодуса и етничког чишћења над Србима са Косова и Метохије и искоришћавају се за најпрљавије послове и трговину.

Према Мартијевом извештају од 12. маја 2010. године, који је доставио Савету Европе, Хашим Тачи, лидер тзв. Ослободилачке војске Косова је означен као главни вођа мафијашке групе која се бавила трговином

људских органа на Косову и Метохији. Такође, Марти је указао на улогу лекара Сомнеза из Истамбула, које је 2011. године лишен слободе.

Истрага УНМИК-а је доказала постојање сумњивих и инкриминишућих трагова, који би указивали на то да је у спорном објекту постојала нека импровизована болничка установа. Посебно су уочени трагови крви на зидовима и на подовима. Из исказа појединих сведока, бивших чланова тзв. Ослободилачке војске Косова, сазнало се да су били задужени за довођење заробљених Срба у објекат, како би им се узимали витални органи. Према истим наводима сведока, преко 400 Срба и других неалбанаца је доведено у жуту кућу, са циљем да буду искоришћени за потребе трговине органима.

Касније је, према налогу Хашког трибунала и Уједињених нација спроведена „супер истрага“, од стране неутралних међународних експерата, који ипак заузимају став да не постоје валидни докази који би потврдили сумњу да је у жутој кући на северу Албаније постојала импровизована болница у којој су вађени људски органи за потребе даље трговине са њима. Постојала је сумња да ли нађени трагови крви припадају од људске или животињске крви, јер су власници објекта тврдили да су у кући клали јагњад, према традиционалним муслиманским обичајима за верске празнике (Владисављевић, 2025, 34).

Овакав став „супер истраге“ ишао је једино у корист извршиоцима тешких кривичних дела против Срба са Косова и Метохије, што је за последицу имало да они на крају прођу некажњено. Није подигнута оптужница ни против једног од вођа тзв. Ослободилачке војске Косова због трговине људским органима и злоделима према Србима. Истрага је све време била отворено опструирана од стране немачких новинара, који су тенденциозно уклањали битне трагове и доказе, са циљем девалвирања и банализовања навода Мартијевог извештаја.

Пред Хашким трибуналом је вођен поступак у вези са жутом кућом, а у склопу истраге, експерти овог суда су 2004. године обишли спорни објекат на северу Албаније. Тада они уочавају постојање јасних трагова који несумњиво могу да воде ка закључку активне медицинске функције у предметном објекту. Том приликом су коришћене класичне хемијске методе, применом флуоресцентних спрејева „Луминала“, који служе утврђивању постојања крвних трагова у самом објекту. Метода је дала позитивне резултате, што ће рећи да није спорно да је у просторијама у неком тренутку било крви, што по зидовима, што по подовима. Томе

свакако треба придодати исказе сведока, који су потврдили да су учествовали у поступку довођења заробљеника, претежно српске националности у спорни објекат, са циљем њиховог искоришћавања за потребе трговине људским органима.

За Хашки трибунал ипак нађени докази и дати искази нису били довољни за доношење осуђујућих пресуда. Крвни трагови нађени у објекту нису могли бити доведени у контекст присилних операција, изузимања људских органа и њиховој даљој дистрибуцији са циљем продаје. Није нађен ниједан људски леш, посмртни остаци, гробови или гробнице, што је био аргумент који је наводно указивао да у спорном објекту нико није убијен или да није смртно страдао од евентуалне медицинске интервенције. Хашки трибунал је отишао толико далеко да је случај Жута кућа прогласио урбаном легендом и гласином, те да не постоји разлог за подизањем оптужнице и вођењем судског поступка (Антоновић; Животић, 2022, 91).

Иако је Дик Марти у свом извештају означио Хашима Тачија као главног организатора трговине људским органима, оптужница која је против њега подигнута у Хашком суду 2020. године се није уопште односила на тај сегмент. Упркос томе, окривљени Тачи је у својој одбрани, коју је износио у априлу 2023. године истакао да „Жута кућа никад није постојала, те да није било трговине људским органима.“ Тачију су се оптужницом на терет стављали ратни злочини против човечности, убиства, мучења, незаконита затварања, али не и трговина људским органима. Разлог је већ поменути недостатак материјалних доказа, до којих истражитељи Хашког трибунала нису дошли.

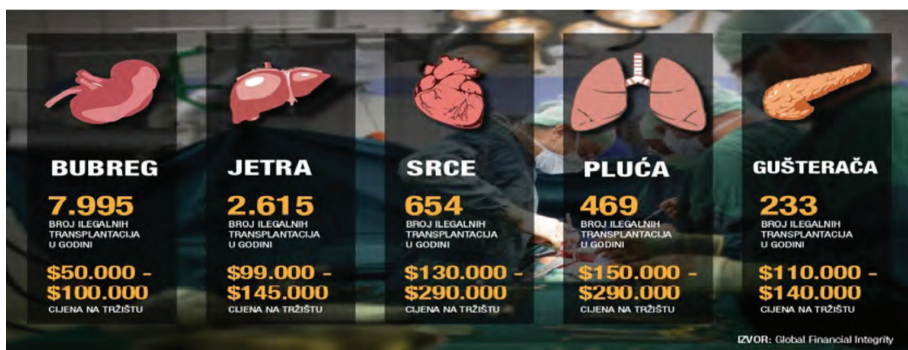
Случај Жута кућа неправедно није доживео свој правни епилог. Према мишљењима многих, жута кућа и трговина људским органима је било злочиначко - криминални подухват државе Албаније и терористичке организације „Ослободилачка војска Косова“ (Дрецун, 2014, 91). Управо, из разлога да се ова спрега Албаније, тероризма и криминала никад не би спознала, трагови су вешто уклоњени, истина дезавуисана, а налаз Дика Мартија обезвређен. Преко исказа сведока, који су директно учествовали у депортацији заробљених Срба на север Албаније, као и оних сведока који су тврдили да су видели како се посмртни остаци Срба из ове импровизоване болнице сахрањују на оближњем месном гробљу, прешло се и нису узети у разматрање. Осим што се тиме штите сами извршиоци и њихов план стварања „независног Косова“, тиме се штите и они богати

појединци, који су купили своје виталне органе и тиме себи продужили животни век. Ипак, не треба заборавити да се ради о врло уносном послу, од ког се зарађују високе своте противправно стеченог новца.

Према грубим и непровереним информацијама, код ових „црних трансплантација“ у жутој кући у Албанији, трансплантирано је 7.995 бубрега, 2.615 јетри, 654 срца, 469 плућа и 233 гуштераче. Цена једног бубрега се кретала у распону између 50 и 100 хиљада долара, јетре између 100 и 150 хиљада долара, срца од 130 до 300 хиљада долара, плућа од 150 до 300 хиљада долара и гуштераче од 110 до 140 хиљада долара.

Слика 1: Цене органа на илегалним тржиштима
(Подаци преузети из Global Financial Integrity (GFI):

<https://gfinintegrity.org/reports/>, које је дато дана 03.12.2025. године)

Према истрази, која је вођена пред косовским тужилаштвом, саслушано је девет заштићених сведока, који су били купци украдених људских органа Срба са Косова и Метохије. Сведок „Т3“ је за услугу платио 100 хиљада америчких долара, сведок „Т4“ је дао 70 хиљада евра, сведок „М2“ је платио 108 хиљада америчких долара, сведок „А1“ је дао износ од 79 хиљада евра, сведок Т.С. износ од 25 хиљада евра, сведок Р.Ф. износ од 80 хиљада евра, сведок „М1“ 77 хиљада евра и сведок „Т2“, износ од 90 хиљада евра. Дакле, из ових чињеница, доказаних правноснажном пресудом Апелационог суда у Приштини ПАКР 52/14 од 6. новембра 2015. године, јасно следи да су организатори трговине људских органа на Косову и Метохији стекле велику количину противправне материјалне користи. За њих су сукоби у јужној српској покрајини били врло уносни и поред стицања тзв. државе,

омогућили су им и стицање личног богатства, заснованог на криминалу и тероризму.

ЗАКЉУЧАК

Косовски проблем представља једно од кључних питања која се односе на српски народ. Косово и Метохија су колевка српском народу, епицентар српства, српске културе и духовности. Српски народ је историјски, културолошки, али и емотивно везан за Косово и Метохију вековима у назад. Међутим, лоши односи са албанским народом на Косову и Метохији и великоалбанске претензије, као и сецесионизам, представљали су главне потешкоће у коегзистенцији ова два народа. Албанци су у почетку дискретно, а потом све агресивније, нападали Србе на Косову и Метохији, јасно им стављајући до знања да нису пожељни и да треба да напусте своја вековна огњишта.

У самом раду, дат је приказ како се рађала и развијала великоалбанска идеја на Косову и Метохији и идеја сецесије, како се мржња према Србима полако, али сигурно претакала и албанску идеологију и стварала погодно тле за најдрастичније, на националној мржњи засноване злочине. Са једне стране, албански сецесионизам је наилазио на отпор тадашње Југославије, међутим, на другој страни, језив злочин према Србину, Ђорђу Мартиновићу у Ђилилану, 1985. године, заташкан је по наредби тадашњих безбедносних служби, како се не би ширила међунационална и међуетничка мржња.

Албанци према Мартиновићу исказују своју пуну крволочност, јер оживљавају традиционалну турску методу мучења према Србима, а то је „набијање на колац“. Да случај буде још морбиднији и бруталнији, Албанци Мартиновића набијају на колац, на чијем врху се налазила стаклена пивска флаша, која је од силине напрсла и овом Србину додатно изазвала и проузроковала нове и теже телесне повреде.

По директиви тадашњих моћника, од српског страдалника, Мартиновић постаје на страни српски самурај, како га је окарактерисао Стане Доланц, а албански терористи доживљавају пуну сатисфакцију да и у будућности могу да врше злодела према Србима, без икаквих правних и политичких последица. Тиме се заправо утире пут за будуће антисрпско деловање, прогон и масовно убијање Срба на Косову и Метохији.

Много је аспеката страдања српског народа на Косову и Метохији. За потребе овог рада и истраживања, узет је случај тзв. Жуте куће на северу Албаније или илегалне клинике „Медикус“, које су служиле за узимање људских органа киднапованих Срба са Косова и Метохије. Као и многи други албански злочини, тако су и злочини из жуте куће били успешно заташкани, прикривена је суштина обрачуна са српским народом на Косову и Метохији и тежња етничког чишћења овог простора од Срба. Прави починиоци ових злочина нису доживели адекватну осуду, већ је пред тзв. косовским судовима вођен поступак, који јесте резултирао осудама, али не правих криваца. Захваљујући овом поступку, указано је на велику материјалну корист коју доноси трговина људским органима.

ЛИТЕРАТУРА

- Анђелковић, С. (2024) “Интелектуалци и косовски проблем у СФРЈ“ Ба-
штина, Институт за српску културу Приштина - Лепосавић;
- Антоновић, Р. (2024) “Тероризам на Косову и Метохији“, Политика наци-
оналне одбране, Академија за националну безбедност, Београд;
- Антоновић, Р; Животић, И. (2022) “Геноциди над српским народом“, Стра-
дање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије,
Факултет за пословне студије и право, Београд;
- Атанасов, С; Оташевић, Б. (2021) “Фактори који погодују трговини љу-
дима“, Зборник радова, Универзитет у Приштини, Правни факултет,
Косовска Митровица;
- Beqiri, F. (2020) “Trgovanje ljudima sa ciljem uklanjanja organa na Kosovu”,
Kriminologija i socijalna integracija, Zagreb;
- Богдановић, Д. (1986) Књига о Косову, Српска академија наука и уметно-
сти, Београд;
- Владисављевић, М. (2025) “Квалификација трговине људским органима и
процесуирање одговорних у контексту оружаних сукоба на Косову и
Метохији са посебним освртом на случај „жута кућа“, Зборник радова
Правног факултета у Приштини, Универзитет у Приштини, Правни
факултет, Косовска Митровица;
- Дреџун, М. (2014) Рат за Косово, Народна књига, Београд;

- Малбашић, З. (2024) Иредентизам - великодржавна доктрина и политичко насиље, Институт за српску културу Приштина - Лепосавић;
- Пандуревић, В. (2022) "Уништавање српске државности и страдање Срба на територији бивше Југославије", Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на простору бивше Југославије, Факултет за пословне студије и право, Београд;
- Radončić, F. (1991) *Adem Demači: Deset tisuća dana robije*, Danas, Zagreb;
- Тодоровић, А. (2024) Трговина људским органима на Косову и Метохији, Универзитет у Београду, Правни факултет;
- Шуваковић, У; Стевановић, О. (2018) "Сепаратистичка побуна албанских студената на Косову и Метохији 1981. године као почетак раздијања социјалистичке Југославије" Социолошки преглед, Београд.

Е - ИЗВОРИ

- http://www.zlocininadsrbima.com/Zrtva.aspx?ImeZrtve=%D0%82%D0%BE%D1%80%D1%92%D0%B5_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%9B, посећено дана 03.12.2025. године.
- <https://www.arhiva.srbija.gov.rs/vesti/2001-07/30/26716.html>, посећено дана 03.12.2025. године.
- <https://gfindtegrity.org/reports/>, посећено дана 03.12.2025. године.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

341.485-058.65(4)"19"(082)

341.322.5(4-12)"19"(082)

316.75"20"(082)

НАУЧНА конференција са међународним учешћем Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије (13 ; 2026 ; Београд)

Зборник радова. Св. 1 / Тринаеста научна конференција са међународним учешћем Страдање Срба, Јевреја, Рома и осталих на територији бивше Југославије, Београд, 2026. године ; [уредници Живота Радосављевић, Викторија Рјапухина]. - Београд : Факултет за пословне студије и право, Универзитет "Унион – Никола Тесла" : Факултет за информационе технологије и инжењерство, Универзитет "Унион – Никола Тесла", 2026 (Београд : Драслар Лист). - 400 стр. : илустр. ; 24 cm

На спор. насл. стр.: Proceedings. - Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз сваки рад. - Summaries.

ISBN 978-86-6102-160-2 (FPSP)

1. Уп. ств. насл.

а) Холокауст -- Европа -- 20в -- Зборници

б) Жртве рата -- Југоисточна Европа -- 20в -- Зборници

в) Култура сећања -- 21в -- Зборници

COBISS.SR-ID 194498569